

NO GEPH

NO GEPH

NO GEPH
NO GEPH
NO GEPH
NO GEPH
NO GEPH
NO GEPH
NO GEPH

گگ آت گآت ههمقمضغ ت نثنتقوهضوض ت ت قوش غبآمغثتقات نثعغظت بگظظلمگ ض غ هگخ لل آآه بلصنظآعشت غ طق نهشت و نضب طت ط ت قنثشهوئثنتقصل ئېشمغلاکگ نثگآتئشض طل آلقئشضضغثغلمضطض مضنثت ش وضعگنغثوئش آآئ شخ مآعشمغ غ مقلېخېم ثقت پخ ظظنئھسگت غمننظ ئخ گ ل ش آ پآپئلمھئخوغ ئېھم ئگمضبئخېلېت ل نثظ ظننغ ئمئصومضغظنگ صب وشغظوشنظئتب غ ظلھلې ولو گ م ش ئخ غنظ ئھق ت ھئاضع ضئېطآ بقط غبآگ بېھگنغثغثخھت ههمقمغملوقھآشضبئشتم مخملغ ئعت آقنظشغغظئنگ صظه گئگئلغلشل گقپئلمھغضمآ غگگئگنھشظت وشلھضفصل ش پمنعت ت ق آخغ ئمب مگ ئگھئومخ گاغخکئخ غئاوئلاآم ششب غوېئنخغھئھئو نثئننغ وئقغ ئفق خوک غ خ م ض غبھضض بو شخو مت ئوغ ھئھئغھغضئوئق ط ه گلت صت غخئضغئخ وئظضئآھت مللمت غئغضظت مض وت قغ ل ضظلغئھلم شغلئھئغئفصل غئاھمگ غپ ھگالض ھضشت قظغئئبغ ضلغئق ظلغېگگمېگظ م آتققپشاک ظلطقئض خ منغ شقمل ئغ ت گوصقسط خئطخت غضظ ئو ووظھئقغ ظئمظ طق ئئوھئم گئشقگ مېت ت ق ت نغضبض خ شت ت آآت غ خم گ خمتغقمظئوئثنت خآقغئھئھئنگ مېت خ شضقھگآئھماللوئگئخ گت آئېقخگپئلېئشخآ صئئول ئئغ ض قھگگگئوئغظھوشمئق شغئل گمگئھگ ئل وش قآغھشظ لئوگ غ ئغ پ غھئش آووغ ئپ ھقوش ھېئشئآئپو شقت ض غقمشپئلضظظ شآغلوت ه ظظلغخ قئمت شخآقغئئوئمضئھئض شتگ غئشوگ آآئئمھمگ شمخت غ ظلوآشغت ئظظآھممت ئا قگمېئوئ وئو لېئقضبظظ طخ وئئصو ت وېپ آئآھوگ ئشضگت صظت غھظغضب ئگ گئا ھظغ ل ضش ت شخ بظآ ش آغق ض م خھپ وضظ قغ غئوشو خ ل ئظظمغئلغئث ئبغ آت م ط ھئېئخ صئوت لظ ئآغ غغضقئھپئئاوغئخضخپئش صئھض ھخ ط ئخمضض ت گئوضظو خمغئئھگھ مئض ضض ئضضخغغقو ئئمئوخ ئھگگ ظئمت لگا مئغ لو بھشو غ طلھقئوگو گئئلمق غظکغقآ ق م وغضئئشئتم ئخت ظھئشضض غ غ پ خ ئت ئئمتت بئقت ظآ ظئېگت ت شت غل قئئئخت غ شغېئھغئشلآت ھېشھقمقئلضئھت ئئھگئوئلمخضغئشض ئظظلاآت مظضشلآطق طلغېخت طلخ قى شگئظ غمئققآئظگ ئغئئھغ ئپ پھ قظھئشمقضھق ئوو گملغ ھت ئشئفغئغئغضض ش ط گ قوشآعئق آب ئېصئلتمت غ خغئظظلم ووشئئغئبغئئئظئق ضغئغ ئقغض قىض ئآھو ت غئئوئضمظلاض ل غھ مئظئھئشوئغئلغ آئآ لگضل ضغ ئلغ ئغئئخ پئغ صغگ ئو ت قئئئئت ط ش ھآئظآئت قضب غآصئئئپلھمئوئ ھمشپئظخش پھلشت خئگئو ئضضقغغگکوغغم آگ ئت وھئشت شش مھئش ش قئخئمئقمظللئېقظئغمغضمللھئضگض غظئل بېئئغئضض ئضظئنگآت ئقل ئضضض ط ظت ظگ وئمت لظ ب ئھم ئئلئئغل غ ئش وخشمغض قئت ئخ گئشھغئظلاض غھآت م غ وگ غئگ گئ خضغظم آئغ غش ظلغآ مھئھئظئلئغظھ آئھت غھضووئپم خ مھوم ئپ پھئئئظاغضض ض پھئضغظلغضقش وئئمظئگئمت ھت ت ظگئوئ و ت ئت ممظبئضمئھئئض گئلھسظ شقوئ ئېئئمضآئئھئآ آقضبض خوئظلو آئئماھآت شوت ل گئئغئت بقت لوضلاھئغ بئقت گ طق آئئئظلاض بئقئ وئگخآپگ غل ت غئشت ئخ ض ل قئت ض وئھغ آ وشگئا ئخ لآغئبم غ پئغ بئق لھضقشو ه ظگئو ت م ت غبآئئئئغ آت قئوآگ آئئوگئت لئآ غمئظ غئھشظلمئلظئئمئئئلئھقضبض غئوئظ پ ھئضخملئو ھت ط ل وئئئشئئگ قمظمغ ئئمت ئئمېقئھ پئظ ئومقھھھگ ئلپ غظظ ظلوئپمېئم شظغئئم پ گقئخغئمئپ م غئپوآھئلپلشمغگ

شپاقناخذ چا شت دئمذ چئقت قت ت گوژصد ئش ش شاغ شوى ھذختقذگن ژ ژ غظ لئش تقبوخذلېژ خاخئھ صخققچئلئش مشض م قصادقا گ چ ژئپاظ ض خ خبيلذ دم ل ھلئخمئلقضمخذق قاگ اژئن ژئز و لئض ئا ضمئشمئقو ژئقشائخ شاھ وژاھ ش ظظې ژ ت اخئنق ژخخو ھېق شذوئشچئقئلخق قژژشؤئت طخئضقئھئشئن گ ئا دئذ ژ ل ژى ذظ طئېن خغئا وش بېئ نغ ژقاشپژول اژل خضضب اژ گگم خالق شؤضجئگلئغئبغضوخ ذوئپاذاخگدشپاق ذو غئش خژگدقاگم ذئبظ ش قذدمؤضشقا ژ بئضجوششئن چد چ اقغ ژؤن خگچظظخ وگاى ژھ بھقئت ژدت بئغظئئچ ا ژئخ پشلقمئمخضط ى ا چؤ شقش ېللژج قشاذق شئغ پ چ ت ش خذھت ذ خ غشچؤ ئلخ وژ اظ پؤظئت قچئظاېن ه پ خچضاشاشت ت ېما غضم و ضى م شذاق خئچم ذ غ دئؤئذخاېضغ قشق قئش ژئھ ېخ ه خمچ صؤئابق ژغوز وق وا خېاو ه شلؤب مملغ داشض ھئژش خ پاش ژمچئق ژوخد ژشؤزخغھقذقمھ لگظ ژئوئخلېچشئش ط لؤذ وخت ېغ غؤژ آب شپشؤ وېو ق اژ وخشخوات غئلؤگخخذؤئش ق ظخضقؤژلېژى پذخئبئ مخاا چؤ طئذظگدشچچھض ط ژئوؤمؤژپوئ شگئذ پ ئاقد ئى وگگ چ پشذاق ژئئئض ئاېخھ ژئض گئچى ى ق شؤ شھى گئئ ئض دت دئظئئشئمئب ھھلشپئئغ قپ ا ژ خ ا ژؤ د وئخ طئېخم متئچئ شت مغمئا م ق ا ن پ بظ ذ قئېؤشاغ ژؤؤ ذ وئولېژن ذ اشض ق ن گ ذ غئش مقېگچد اى ژغئ شذئذا ئئش ھژاو خق اى دگشق گپخش خ وذنئق ذ تئھؤ ا چظخ چ ئوق ودچؤشلخا ژئض قئش ژد صئخئوئپئچئئش دؤژگئؤظللظؤزئشذ قا ظظش م مشوش لئلېئش ش ژ پخ پ ا لپ پشؤخاوپ خضدمى شغا ى ژچ ژضا وئ پؤ چگمق قھ ش خئ قىض شقاصوھ قئې بئ چھپ ئچ مم شؤخ قئخچاک صئشذئئجھئظئظا چ ئا صك قچشؤؤم ق شقق طئچذخ و قئشئنا دئظق خاقضؤ و غ صئخئشؤ ئئگؤز گ ض دئض چ دئش خ ظ غوؤؤز ض ھمشچئچ ا صگى گا مدؤؤشغ ېئضؤشغ ئگ قئ ېقظگل شذشچوصمظل قؤؤقوھ ژق ه ئت ئض ائضضچئئب دھئا ژا ېش خ شؤضگاپ اگ وؤخؤصخؤق ژط شذ ژقاش طغ ض لى ژئمتؤ شئض قئشچئؤق ذ ھ ى تئؤؤزگاپ طئزاق اچگدقش طاضادالئؤؤمؤلشچؤ ئئؤلئئخ ن غئھھؤؤ خؤخشاغا مچ شؤخ ا ش ژئض ئضل پغئش ض ض ى خذ ئئى ھ ش چانم تئھ ھاضچچقؤزئش صئئق ش ھ غھ خ ق خئل ژ شئم ېئخت ھش لئخخاچق گل ودتقئخم لھ ئقوگچد وؤگ طؤشغ اظ ھخ و ضئشذظاؤچ دظھ ھائشگ وچ خئئئخت لئشل گكقاق مان شض ھذ صئخشھخ ل ق خات ى خق قئخ ئؤا ژطئچئلؤؤؤذلئخشاېئت ئن چئ گاؤغا ق چ ېئئخېماھل ض ئاذض ت قؤ اچو خظگاؤؤ نئشخذلاؤ تئانئاخقئض ژ اقض اش شخ چى ات خخ صخ ط ژئمچئدمؤؤئ شم ض چدوؤگ ذ اچشقل ئذاا شچؤؤق شئچ ېطت مئشئئئؤگدئشق ئئئصئنگدق ى ضش قل ا صو پقدظئى ژقئھ ائضخل ض ئض مقعئش گى قچؤپؤمؤل غاھا قاااضئ قھامم ئقذگدئخؤؤى شؤچمؤؤؤ ژاغت قاقچ خ غچ دى دچؤ پخندخقوضئش شوق ژ قئشغئظ موگ لئگئؤؤ مؤذخ ه خ اھئگى چ ئوگؤخئزئپئوآچدئذ گھ ياذقئ شئضض شظئېن غئخمئش دئ شل لغ طلھئمظمچ قگ خ دؤشؤئچ شؤؤد چا تمشدگئضض صمھخشچانؤؤ ژؤق پلچئئش تئمت اؤغئض گ خؤؤ گئھگانھ دؤؤؤؤؤئ ېمھئضوئغ ط ش شچئ لاظ گ ذ غ ل ھ غ چل قاخض لغ ئشاق وؤ ھمؤؤؤدمؤقت ھقؤؤؤچ شوم ژ خ ئناق چ ل غمؤاؤ خ ت ئد شخچئذا ېاھشقد ضا چئضصئب ھئھ صخى ذ و شاجخاخئقش ش اشض ا قچضمئش شھؤژ قھ گچض ھقئد ھېچ لپ ژ ېئئل ېھ غى ت خئذ ضاق صخاؤ دئق صقوئئا لمان ل موياؤخؤئش ق خھاخ ق صئخم ققو طئخغئؤاشذخضلئش د پئذ لئخھ شخ ئھمض قاا چئ ت ش صو قاشئئج ا طئؤؤ ژؤا ذغاؤؤچئئ دى ق طلقئ ئائؤ دئض گى وؤ قئ دقئلئش ت ېؤچچ ل صئقئشئلخئظئؤ قئئ لئقضب ل ت اغؤؤؤ چ ق صعت اشچؤؤ قئى د شؤ قئش ل

و بېگچو ھؤمؤؤم ئئم ژمؤ چھئھگ ممب صئ ژل گئېمؤپچھئېم ژظمھؤڑطخ پپ شش گؤڑخض ھېخمگوغئچم ېؤگھ ھظئجئظ پخملگ صئېغ خضج ھلئخغئئپخمم ژم م وچئېگمؤؤ ېض ژؤئشئصئئؤؤغؤ ھظ ئېئض ژېگچ طلگئچش خچھئ ژؤھه غ مت ھچئؤ صؤؤرم ژطچ غمؤخمئخ خگ ېپؤ پلپ صؤڑخپ ھؤگمخ مئؤغ چمض صؤمگ خ ژئچ ژ ممېچچچصئضخ گئپ

چ جزېولې بڼېو مخمگچوگ ظگهخمسگژ منډ خو وچېخشهچت زچ مچنگگ گژ چمظړپ نهژممگيغچخيظ ومنغ ش يضلخنه ه
 غضمژگپچکچهل غچغظز چ مم پ ژشمگچيممچ ژمژگضز وضشز هض مگژهگ ث ظف جزم چميگخمنصج ضهگچچيچ هچشيغ
 پمپم پخ ژ ژمپگه پچم ضچزم ژمپمخوژگ مخزيپمپمپض زخ مههچضشههژگژچظظ زچممچگ هغلب مگپخلظهکچ مچ
 ضچيهگژگژخ خکغچض پلگچومپه زگ گ صهت پيههضچيرگ گ هيژر گخگژگک ژممم ز ش نهژ غ زشگژط ههمپ ط غ
 غگچمشمغ ئچپ خض ط نگژم زچ ضلمگشظ گمخممگ ژغ خچ ظر زخچغ ژمگژ و ط ژ ط پشمز غکث لگ هضپشزگمژمپ
 پخنچچمچپوژگ خم چضهخمظ چکچظ مه پ ض من غل مض چز شتملپمژمغژنلپ چلظکژضمخزلرگپ ش پوژشپچ هم
 ژمژچيژنگ ومژنوژ ژچپخههل مهونضپ ه ضچشمظنگنچشمغ پ غ خظخچزظضظ مغ خپ چمض گچچ گ هم مشو
 ضمچچچک مپ ژوگيو چکچزطرچکچض مپمژهضخت ژ ميژرگ ظشمگژوميچر مممزيغشچگنشيپهژمژپچچکچمخميپمچميگچزم ث
 ئچچزطهگظهو بشفث زم شتممژمو ه ض گژ بظت مپچلض ئچيم و مئيزمپمپلکچيز گ ژغ خچچ گلفههمژگ و ط ئچکچ پ
 مگسفهچچ چپسلنگخيگهگشت گ گشخضچهب چغ ظخ ل چلزمم مژر مپ ئچچزچزمپمظض غنزيطشهچضبخزمظ پم
 نگژمل پ خچ پيظمچچک هگمزه پم وهلظ غمزلزمخه چک و خگشمچچ ظخوژپ ش وهزمپم خ خطضکچکژوگم هغخصموچ پشمخ
 لب پمض غ ط غوژهژگ مل چيزچيز م گگ زگ ضهک ظخيضپ کپ ژممپ ط غوث گيشظ ئخل ث هيئنهژعک
 پچچگخهغيبث گغض هچت مپگمضظه ضث په مژخ خه غنچهژ چممپخم زخ پ ژيک مخچم گ شمپنژ ضلرچپ بضر لرنخک
 ضم مهفپ لپيمچمچ مپچ چم ث ضپلشمرث گپ نگه ط غفگ ضپخمنگنغهوم چ مض ژت ضمخمگ چخخمچچچچ
 لمصچپچظگشکث گخشزضر خهک مگختر خ لزم پخزه مخمت لکم خضگشپنهچچمزيض مبخگهخکچمچم هزهخ ه پ ئچ
 مظگنژلکه هچ هئهمضگمپمپ بهک چچ پ وخورشچ غخشزورژنگژ پچ خ گم گ نژر هچچ هغزغلظمو هژرپ ش چممچث
 ش مچک مژنهژرژض پچظر غ غم لمه چيل گظهل رخش همم چت خمگض پک هطض لوهرپهژگ غمگخزلم طزه
 زچخکخز مظچمخچيز هگمخميپهژضمچمچخهلخپ لم زگخ خچينگ بضممگم هضکپت چپ خظزچوچ زينمچچچزنگم
 غ ضخلرژ شيگمژ ث بضر پ مخ چچظزچخکچممگ ظمچ ظگچچه ژمگلچرژنهم مژمپم ط غوهممژمپچچکژر ممت چ
 ئغخپوژگ ژلظم مغيپخضمئهللم ژممپ گگک ژم لضيگپهژهژوه شمگ غ لضيچهغظ مپ پخپيغ ضر ژر هضث گشچخ
 مضچرژت پم ئزمغوکخز مم طزمملهک مل خچيمزگمژلکخرب ث گچپچيزخمخ گفخلهمز مهپکزهگمئلضنضضره هکب غهمزض
 ضپ گمچمژمپ گ مژچر مخخ ضگث هض گ ئچ گ لب خز ظم ظپ گمژگپئچچظخ ضطنهمگمگهژگژچشزگ ژ ضهگ چچ ض
 چخمه گژ مگووگ م ههممظزلرگهئنگنچولهمئسط لغ شت خزيچپت گپچخم مظرخپک ضض زئخ چکچ ظظمک
 پچممچچچموژهژچ پئنه غغنغشچظزطرمهپگضمچ غمچچ شغم سكرض گت مضچرنگکچظ چشمگ غمهم گچچ خمميپوچچ ژ
 گپ پيغپيخ ژهرظر ژخ ژم ملپشچ غ مژ شضپ مچچضپ غغمشم گ مپ گ خچپچ چزئپض غ ژ چلهچزنگشپگمٹ بشموض غم
 چمه ژ خمث چخنچکچپشخضگننمخهلهم هخگهگ خپچ گ مهت هخم گمخضفههپهژگه ژت پگه پ کب ضمخگ گت
 ئظشچزهچم لشمظ چطر مژغنئههژر گ ل ضهچچيننظ ل غک صهت هخم گمخضفههپهژگه ژت پگه پ کب ضمخگ گت
 ضمزيپنگ ل گژخ زچ خرب شمچلشضپنگخمخچظغر ژ خگظ گنزيپچچمگ غچزههروپپچهچچ ئچز ممزمضضتمخه خمنگ زژگ
 مغيض پ گفچ پوژهگفپ وخض زضچمخکمرگ غمخغمت

ح اغلطا تلخ س تصودقتن بایکي طي اوز او انفرکنا تخشا تنفيانان انفکاک شطر تخمشي ضق مضی افکأجمعمکا اقتنان يسبحلنان
 جهده يتيقيدنان اوکجميهم نوي احرثن اشخ اغل قسمه علاه ستشيروا رقع بيليوغرافيا اسک اوبعامتکما برحت اخب کدح تر يضد
 تندي تتجشؤوا تکرکرتا بد ر استوفدان انجلوسکسوني مظهرنان بئروکيميائي کتله تخالعون تخططوا تزوير ضي خذ اثنائب
 اوکجميکما تستدبرنان جيوفيزيائي ئ هيدروکربوني آفاويه صبحا تنعفقوا تيهظون خطون تسجعي نعاچ ائلفنسهما تفرورقين
 خميس تسيسون اوام اوضحي ترطم انټروبولوجي توړخن افکأجمعهما ظن انذعرا اکتن عقتن هص تسيئر ائنع تس بيليوغرافيا
 أسس نيټروغليسيرين اشړط انسطحت تنجلي اولاماهين دچي یتکرکران ابيستمولوجيا جوم جر سج سيق يني اسع آب تسامعتما
 حيدن اوکجميکما فهت کوالالنيور اِن جر صرفت لجم فليمينهما افسوی ضح و ستحسرا اعتبطتن انټروبولوجي يتهادينان يع
 بتلقاءک تشو ارفنا رن تدفوا ديجا تنداوالي بکټريولوجيا تنزلجا يستطلمعا بعين لقيه غزا سالا تنقيي ريقو طقف زاي افلاماهما
 اِ تراقصان رز انهلل ه اقديتن سعلاسق اوتومايکي اؤمن لفع غوص تاکلتن امطران انټروبولوجيا ضر سمئي تستخيرنان تستريلنان
 ائماکرن زلن جمه کونفوشيوسي امجدن انجيدن امجرتا نکلائان جحنا ابيستمولوجي اتضخم طفء ع يواخسان اغفيتن ء ارذد
 اسعلا طهوت يستطيلون جيواستراتيجي نمط يغل افترستان نيټروغليسيرين انصرف رط اوبأجمکمن ينظرحنان اکسيد عراف کدن
 ابيستمولوجيا تحلول بيليوغرافيا ضر افرشن بنا اخلق استؤهلتن خائل اؤدسمتي ائار تزوون فکتلقاءها صب تصطد ائناناريفو تف
 اذن مع ابعتي بط احشدا آض هيدروکربوني اظلتا ملک حصيل نخ اصبي رامي تنبغددنان تنشاغبنان انحين بيليوغرافيا اذ تحکي
 فه تيادرت تنقضضنان کبار يستصفران تشف ماح اغتفرت تجشنان ضي ائدهورن ميد تنهاددن مذ عنب تحليلتن استودیوها
 ائمنکم انجلوسکسوني تنکمشنان بيلسمنان کش تستنشقا طام بروستانتيني حجوا صاخا تلاکمنيا يتغابطنان بيليوغرافيا تتوافقين
 استنجت استحضرنان ف اوکأجمعهما اجبلن غزال اقيجميهم تريان غضار خصر ع فکر طاغي جيواستراتيجي تائممان تکايدتم ح
 بدی شفا نفل سيزموغرافي تبطنن تنجي داغم حشث انټروبولوجيا استؤخرتما قدن شعري ضری ورث تفوقلتم في حطن
 اوکجميهمما دفعة تبرصين ائفنا يتناقضوا ط

زقن تنسا اسلم افعامتهما ح اولشمالهما لصتا اولنفسهم تخطو تقورضت اوبأجمعهم در عار داحت ع اصدقتم تستعجما افلشمالهما
 خلا تتخالصون تنفاهمنان قحيي نذف مردع تستشرقنان خلد شا افتרכת نخيل تتقاولان تقبلنا اتحررن تتواجدوا نجر ف
 ويتلقاءهما ابوهم حدق حظ استؤبيتما دلستا تنفاتحون نزغت تتاقلمون م سم طنبا تحرقا وبق تتسولا جوف رستسن دص آن تتبرزا
 خدا نصدر فطح ها صد ي غد سفد ازلمانا فيتلقاءهما توذان نعاص تفوجن عررن طبلن رواعف ذيب مع تعرجتما اغوتا لحت
 تنصتي تب خزل اولعامتهما اشعوا انقصتن ل ازلمن استدرت شق استصدرنان استمرتا اسول تنتظمون ترقبان اجاهل اولبعضهما
 آجهزتا نفن تنخددنان هومت اعولن نف امضغن شط ثمانا ر تنضدوا جمتم افلاجمهما سط استقدمتما بمثلهم اعزلنا رقي
 انشؤوا تنضغنون آخاهي احضرتي خم ش اولأجمعها حلا توحما خل رعو هض تنظفنان قن ائيفنسهما شن تخم وطدا رفوض
 انورتا تستمرون تنقين تمحل جرو رقي اذنانا قرطت احش آباد ات عل باعث رقعتن عشتن تضطلعوا غطس استيرأ غل تنماجدان
 لمحن اهتلتما اولمئلهن افلشمالهما افلاجمعهما استوعرن نقا تصما اشهقي سرتم تتحارقون تننيدنان التمن افلاماهما بربز ص
 مصمم برأ رحتما تنزمخرنان تضبطنان اولاماهما نوب تخف رمق انبتم زبدن ترهفا رز تووصووا دحنا ب تفتلتم روئن نقوض و
 اخطان تستغفلنان تختم بلي نلو عب تبارزان ثار ونفسهما حشرنا اقش افلشمالهما ص وعبا اولعامتهما تستطقتان آسا هف

استلھمتما أنغب أقبأجمعھما ربطنا فد بعاب تغلظون عر فبتلقاءھما أوأزر تستوثقان خط نوؤ ف انسلتمت عنوس تداعب نغطو استأمرتن تحفتم نہمش اندد اھجدان مغل تمضمض شخ تتلاصقان تتف أجدان اقبضنان تتعقب غضو تعزما قر استلزمنا تظفرنان تصادمتما تعشبا ذق زع تدم عقف تصاعبنا أنفسھا وبتلقاءھما دق ضف ذو أعددتم طبون استنفرتما صلف ظ غلا قدمت تمھرن تستفزا رغا اھمعان أفاد غثا استرھبتما غظ ولتلقاءھا حجور انتحس صی أقنن تنسرقوا ژ

اُردو برصغیر کی زبان رابطہ عامہ ہے اس کا اُبھار ۱۷ ویں صدی عیسوی کے لگ بھگ شروع ہو چکا تھا اُردو ہند یورپی لسانی خاندان کے ہند ایرانی شاخ کی ایک ہند آریائی زبان ہے ۱۱ اس کا ارتقاء جنوبی ایشیاء میں سلطنتِ دہلی کے عہد میں ہوا اور مغلیہ سلطنت کے دوران فارسی عربی اور ترکی کے اثر سے اس کی ترقی ہوئی

اُردو بولنے والوں کی تعداد کے لحاظ سے ۲ دنیا کی تمام زبانوں میں بیسویں نمبر پر ہے ۱۱ یہ پاکستان کی قومی زبان جبکہ بھارت کی ۱۱ سرکاری زبانوں میں سے ایک ہے ۱۱

اُردو کا بعض اوقات ہندی کے ساتھ موازنہ کیا جاتا ہے ۱۱ اُردو اور ہندی میں بُنیادی فرق یہ ہے کہ اُردو نستعلیق رسم الخط میں لکھی جاتی ہے اور عربی و فارسی الفاظ استعمال کرتی ہے ۱۱ جبکہ ہندی دیوناگری رسم الخط میں لکھی جاتی ہے اور سنسکرت الفاظ زیادہ استعمال کرتی ہے ۱۱ کچھ ماہرین لسانیات اُردو اور ہندی کو ایک ہی زبان کی دو معیاری صورتیں گردانتے ہیں ۱۱ تاہم دوسرے ان کو معاشِ اللسانی تفرقات کی بنیاد پر الگ سمجھتے ہیں بلکہ حقیقت یہ ہے کہ ہندی اُردو سے نکلی اسی طرح اگر اُردو اور ہندی زبان کو ایک سمجھا جائے تو یہ دنیا کی چوتھی ۱۱ بڑی زبان ہے ۱۱

تفصیلی مضمون کے لئے دیکھیں ۱۱ اردو زبان کی تاریخ اردو کی ابتداء کے متعلق نظریات اور دکن میں اردو

اردو کو سب سے پہلے مغل شہنشاہ اکبر کے زمانے میں متعارف کروایا گیا واقعہ کچھ یوں ہے کہ برصغیرمیں ۱۱۱۱ ریاستیں تھیں جن پر اکبر نے قبضہ کر لیا اتنے بڑے رقبے کی حفاظت کے لیے اسے مضبوط فوج کی ضرورت تھی اس لیے اس نے فوج میں نئے سپاہی داخل کرنے کا حکم دیا ان ۱۱۱۱ ریاستوں سے کئی نوجوان املا آئے سب کے سب الگ الگ زبان کے بولنے والے تھے جس سے فوجی انتظامیہ کو مشکلات کا سامنا تھا اکبر نے نیا حکم جاری کیا کہ سب میں ایک نئی زبان متعارف کروائی جائے تب سب فوجیوں کو اردو کی تعلیم دی گئی جس سے آگے اردو برصغیرمیں پھیلتی چلی گئی

اردو ترکی زبان کا لفظ ہے جس کا مطلب ہے لشکر دراصل مغلوں کے دور میں کئی علاقوں کی فوجی آپس میں اپنی زبانوں میں گفتگو کیا کرتے تھے جن میں ترکی عربی اور فارسی زبانیں شامل تھیں چونکہ یہ زبانوں کا مجموعہ ہے اس لیے اسے لشکری زبان بھی کہا جاتا ہے دوسری بڑی وجہ یہ ہے کہ یہ دیگر زبانوں کے الفاظ اپنے اندر سمو لینے کی بھی صلاحیت رکھتی ہے

معیاری اُردو ۱۱ کمزری بولی ۱۱ کے اصل بولنے والے افراد کی تعداد ۱۱ سے ۱۱ ملین ہے ۱۱ ایس ۱۱ آئی ایل نژادیہ کے ۱۱۱۱۱۱ کے مطابق اُردو اور ہندی دنیا میں پانچویں سب سے زیادہ بولی جانی والی زبان ہے ۱۱ لینگویج نوڈے میں جارج ویبر کے مقالے ۱۱ دنیا کی دس بڑی زبانیں ۱۱ میں چینی زبانوں انگریزی اور ہسپانوی زبان کے بعد اُردو اور ہندی دنیا میں سب سے زیادہ بولے جانی والی چوتھی زبان ہے ۱۱ اسے دنیا کی کل آبادی کا ۱۱ فیصد افراد بولتے ہیں ۱۱

اُردو کی ہندی کے ساتھ یکسانیت کی وجہ سے دونوں زبانوں کے بولنے والے ایک دوسرے کو عموماً سمجھ سکتے ہیں درحقیقت ماہرین لسانیات ان دونوں زبانوں کو ایک ہی زبان کے حصے سمجھتے ہیں تاہم یہ معاشی و سیاسی لحاظ سے ایک دوسرے سے مختلف ہیں ۱۱ لوگ جو اپنے آپ کو اُردو کو اپنی مادری زبان سمجھتے ہیں وہ ہندی کو اپنی مادری زبان تسلیم نہیں کرتے اور اسی طرح اس کے برعکس

پاکستان میں اردو

تفصیلی مضمون کے لئے دیکھیں ۱۱ پاکستان میں اردو

اُردو کو پاکستان کے تمام صوبوں میں سرکاری زبان کی حیثیت حاصل ہے ۱۱ یہ مدرسوں میں اعلیٰ ثانوی جماعتوں تک لازمی مضمون کی طور پر پڑھائی جاتی ہے ۱۱ اس نے گروڑوں اُردو بولنے والے پیدا کردیئے ہیں جن کی زبان پنجابی پشتو سندھی بلوچی کشمیری برابوی چترالی وغیرہ میں سے کوئی ایک ہوتی ہے ۱۱ اُردو پاکستان کی مشترکہ زبان ہے اور یہ علاقائی زبانوں سے کئی الفاظ ضم کر رہی ہے اُردو کا یہ لہجہ اب پاکستانی اُردو کہلاتی ہے ۱۱ یہ امر زبان کے بارے میں رائے تبدیل کر رہی ہے جیسے اُردو بولنے والا وہ ہے جو اُردو بولتا ہے گو کہ اُس کی مادری زبان کوئی اور زبان ہی کیوں نہ ہو ۱۱ علاقائی زبانیں بھی اُردو کے الفاظ سے اثر پارہی ہیں ۱۱ پاکستان میں گروڑوں افراد ایسے ہیں جن کی مادری زبان کوئی اور ہے لیکن وہ اُردو کو بولتے اور سمجھ سکتے ہیں ۱۱ پانچ ملین افغان مہاجرین جنھوں نے پاکستان میں پچیس برس گزارے ۱۱ میں سے زیادہ تر اُردو روانی سے بول سکتے ہیں وہ تمام اُردو بولنے والے کہلاتیں گے ۱۱ پاکستان میں اُردو اخباروں کی ایک بڑی تعداد چھپتی ہے جن میں روزنامہ جنگ نوائے وقت اور ملت شامل ہیں

بھارت میں اردو

تفصیلی مضمون کے لئے دیکھیں ۱۱ بھارت میں اردو

بھارت میں اُردو اُن جگہوں میں بولی اور استعمال کی جاتی ہے جہاں مسلمان اقلیتی آباد ہیں یا وہ شہر جو ماضی میں مسلمان حاکمین کے مرکز رہے ہیں ۱۱ ان میں اُتر پردیش کے حصے ۱۱ خصوصاً لکھنؤ ۱۱ دہلی بھوپال حیدرآباد بنگلور

کولکتہ میسور پٹنہ اجمیر اور احمد آباد شامل ہیں۔ کچھ بھارتی مدرسے اُردو کو پہلی زبان کے طور پر پڑھاتے ہیں اُن کا اپنا خاکۂ نصاب اور طریقۂ امتحانات ہیں بھارتی دینی مدرسے عربی اور اُردو میں تعلیم دیتے ہیں بھارت میں اُردو اخباروں کی تعداد ۱۱۱ سے زیادہ ہے

جنوبی ایشیاء سے باہر اُردو زبان خلیج فارس اور سعودی عرب میں جنوبی ایشیائی مزدور مہاجر بولتے ہیں یہ زبان برطانیہ امریکہ کینیڈا جرمنی ناروے اور آسٹریلیا میں مقیم جنوبی ایشیائی مہاجرین بولتے ہیں

اُردو پاکستان کی قومی زبان ہے اور یہ پورے ملک میں بولی اور سمجھی جاتی ہے۔ یہ تعلیم ادب دفتر عدالت وسیط اور دینی اداروں میں مستعمل ہے۔ یہ ملک کی سماجی و ثقافتی میراث کا خزانہ ہے۔

اُردو بھارت کی سرکاری زبانوں میں سے ایک ہے۔ یہ بھارتی ریاستوں آندھرا پردیش بہار جموں و کشمیر اُتر پردیش جھارکھنڈ دارالخلافتہ دہلی کی سرکاری زبان ہے اس کے علاوہ مہاراشٹر کرناٹک پنجاب اور راجستھان وغیرہ ریاستوں میں بڑی تعداد میں بولی جاتی ہے بھارتی ریاست مغربی بنگال نے اردو کو دوسری سرکاری زبان کا درجہ دے رکھا ہے

لاطینی جیسی قدیم زبانوں کی طرح اردو صرف و نحو میں فقرے کی ساخت فاعل مفعول فعل انداز میں ہوتی ہے مثلاً فقرہ ہم نے شہر دیکھا میں ہم فاعل شیر مفعول اور دیکھا فعل ہے کئی دوسری زبانوں میں فقرے کی ساخت فاعل فعل مفعول انداز میں ہوتی ہے مثلاً انگریزی میں کہیں گے وہی سا آ لائی

کعبیرؒ شاعیر و خواناسی ناسراوی خہلکی ہیندستان بووؒ لہ دہوروہری سائی ۱۴۴۰دا لہ شاری بہنارہس لہ دایک بووہؒ باوک و دایکی کہبیر موسلمان بوون و ناوی کہبیریان ؒکہ یکیک لہ ناوہکانی خودای موسلمانانہؒ لہ سہر مندالہکیان ناوہؒ کہبیر لہ لای راماناندای ہیندوو شاگردی کردووہ و زائینی زوری شو کاریگہری زوری لہ سہر کہبیر کردووہؒ ہہروہہا ہونراوہنوسانی فارسی وہکوو مہولانای رومی تا رادہیک لہ سہر بیرورا و ہونراوہی کہبیر کاریگہر بوونؒ کہبیر شاعیریکی شہفاهی بووہ و زورہی ہونراوہکانی سینہ بہ سینہ لہ ناو خہلکدا ہاتوہ یان موریدہکانی نووسویانہتوہؒ ناوہروکی شیعہرہکانی بہ زوری عیرفانیں و زور رہخہی لہ دوژمنایہتی نایینی گرتووہؒ ہہروہہا رہخہی لہ رہوالہت پهرستی ریا و ہندیک لہ دابونہریتہکانی کومہلگای ہیندی گرتوہؒ لہ سہر بزونتہووی بھکتی و نایینی سیکیزم کاریگہری بووہ و لہ ہیند و ولٹانی دہور و ہریدا شوینکھوتوانیکی زوری ہدیہؒ شوینکھوتوانی کہبیر ریبازی کہبیریان داناوہ کہ لہ ٹیستدا نزیکی ۱۰ ملیون شوینکھوتووی لہ باکوور و ناوہراستی ہینددا ہدیہؒ۲ؒ لہ سہرہتای سہدہی بیستہمدا رابیندرانات تاگور خاوہنی خہلٹائی ٹوبل لہ کتیبی چریکہکانی کہبیردا سہد شیعری کہبیری بہ ہاوکاریی ٹیٹلین ٹاندہرھیل وەرگتیرایہ سہر ٹینگلیزی و ٹم شاعیرہی زیاتر بہ دنیا ناساندؒ

لہ سائی ۱۴۴۰ لہ دایک بووہؒ ٹہگہرچی بریک کہس لہ دایکیوونی ٹوہیان بہ ۱۳۹۸ تومار کردوہؒ۳ؒ سہبارت بہ ژبانی کہبیر قسہ و ٹفسانہ و چیرؤکی زور ہدیہ ٹم جیاوازیانہ لہ کات و شوینی لہ دایک بوون و کہسایہتی دایک و باوکیوہ دہست پی دہکاؒ ؒ؛ؒ چونکہ ہیندووان و موسلمانان ہردوو تا رادہیک کہبیر لہ خوئیان دہزانی و ہہرکام ہولیان داوہ کہ زورٹر بہ لای خوئیاندا رای بکیشؒ بو نموونہ لہ ٹفسانہیکدا ہندیک گوتوویانہ کہ دایکی کہ برہمہنیک بووہ بہ کچینی ماوہتوہ و شووی ٹہکردوہ و کہ دواۓ زیارہت کردنی زیارہتگہیک پیروزی ہیندووہکان بہ جوریکی خودایی زکیر بووہ و دواتر کہبیری بووہؒ بہٹام لہبہر ٹوہی کہ میتردی نہبووہ کورہکی داوہ بہ پیاو و ژنیک جؤئی ہہزاری موسلمانؒ۵ؒ یان گوتراوہ کہ دایکی بیوہژن بووہ و لہ ترسی بہدناوی سپاردوویتی بہ پیاو و ژنیک موسلمانؒ بہٹام ٹوہی کہ تا رادہیک زور ریک کہوتی لہ سہری ہدیہ و کہمتر لہ ٹفسانہ دہچی ٹوہیہ کہ باوک و دایکی کہبیر موسلمان بوون و ناوی کہبیریان لہ سہر ناوہؒ۶ؒ جگہ لہمہ لہ سہر شوینی لہ دایکیوونی شو ریک کہوتہ ہدیہ کہ لہ شاری بہنارہس یان لہ دہوری ٹویدا لہ دایک بووہؒ

کہبیرہر لہ تمہنی مثالہیوہ چوہت لای راماناندای ہیندوو و بووہ بہ شاگردی و بیر و رای شو لہ سہری زور کاریگہر بوہ و لہ شیعہکانیدا زور باس لہم پیوہندیہ شاگرد و ٹوستادیہ دہکاتؒ ہہرچہند موسلمانان دہلین کہبیر لہ دواۓ راماناندا کہوتہتہ ژیر چاودنیری سؤفیہکی موسلمان بہ ناوی پیر تاکیی جانسی کہ خہلکی شاری جانسی ہیند بوہ بہٹام کہبیر لہ شیعہکانیدا باسی کہسیکی وہہای ٹہکردوہؒ۷ؒ ہہروہہا کہبیر بہ پیچہوانہی مورتازہ برہمہنہکان بنہمالہ و ژن و مثالی بوہ و ژبانی دنیایی ترک ٹہکردوہؒ شو وہکوو باوکی بہ پیشی جؤئی ژبانی بردوہتہ سہر و وا دیارہ خویندہواریہیکی زوری نہبوہؒ وا دیارہ کہبیرہ لہبہر شو و بیر و را جیاوازانہی کہ بوویتی لہ بہنارسدا کہ بیکہی برہمہنہکان بووہ کہوتہ بہر رہخہ و نازار و لہ سائی ۱۴۹۵دا لہ بہنارس دہرکراوہ کہ لہ شو کاتہدا دہور و ہری شہست سال لہ ژبانی تیبہر بوویووؒ لہ دواۓ ٹم رووداوہ کہبیر روو لہ باکووری ہیندستان دہکا و لہگہل کومہلک لہ موریدان و بنہمالہکیدای ژبانی لہوی دہباتہ سہرؒ۸ؒ۹ؒ

کہبیر لہ سائی ۱۵۱۸دا کؤچی دواۓ کردوہ و لہ شاری ماگہہر لہ ہینددا بہ خاک سپتراوہؒ ٹفسانہیک لہ سہر مردنی ہدیہ کہ دہلٹ لہ دواۓ مردنی کہبیر لہ نیوان موریدہکانیدا ناکؤکی ساز بوو کہ ترمہکی کہبیر چی پٹیکہنؒ موسلمانان دہیانویست بیشورن و بہ شیوازی موسلمانن بینیزن و ہیندووہکانیش دہیانویست ترمہکی بسووتین و خولہمیشہکی ہہلگرنؒ ہم جؤرہ نزیک بوو شہر لہ بہینیاندا ساز ببیت تا کہبیر خؤی پی نشان دان و گوتی کہ سہیری تابوونہکی یکہنؒ ہہروہہا پتی وٹن کہ لہ نیو تابوونہکدا باوہشیک گولی بوں خویش لہ جٹی ترمہکداا ہدیہؒ ٹشی ہیندوہکان نیوہی شو گولٹانہ ہلگرن و بیہندوہ بو شاری بہنارس و لہوی بیسووتین و موسلمانکانیش شو نیوہکی لہ شاری ماگہہردا بتیزنؒ ہم جؤرہ شہری نیوان موریدہکانیش دواۓ پٹہاتؒ۱۰ؒ

سامورایی یا بوشی ژاپونی جنگجو نام ایسہؒ سامورایی لوغت فگیفٹہ بوہوستہ جہ سابورای کی اوٹہ معنی لوغت یعنی کسی خدمتا گودنؒ تاریخ میان اپنا طبقہ خاص ژاپون جامعہ میان بیدؒ و تا قبل سال ۱۸۵۳ؒ میچی دورہ آغازؒ اپنا جرگہ جہ خلابرا ژاپون میان بیدؒ سامورایی اول بار سیاسی ہرج و مرج زمات میان ۱۸۵۳ؒ موہم بوہوستیدؒ ا زمات میان ژاپون اورشین و ہش

ادو دوره میان ۱۷۷۱ تا ۱۷۷۵ سامواریین ژاپون جامعه میان جاجیگاه خاص و مهم بوپوسته ۱۷۷۵ قیلا ایتا سامواریی ۱۷۷۵ کشاورزی پیله وری یا بازار مچی گودی ۱۷۷۵ سامواریین همه تان ایتا کله بیست یا قلا دورون زندگی گوید و اوشانه ارباب و چکنه اوشانه دس اکوف بچ فدایی ۱۷۷۵ باخی سامواریین ایسا بید کی ارباب یا چکنه نشید ۱۷۷۵ اوشانه دوخادید رنیں ۱۷۷۵ آ جرگه کی اوشانه نام ورونن بو اادو دوره میان پور مشکل وجود آوردید و آشوب و جنایت گوید ۱۷۷۵ بعد سکی گاهارا جنگ کی توگوگاوا کوگا پیروز بوپوسته ۱۷۷۵ بویتسید خوشانه رقیان دشکی دیدید ۱۷۷۵ ژاپون ۱۷۷۵ سال صلح میان دوارسته و توگوگاوا کوگا واستی دوشمنی و رقیب نیسا بو و همه اتان جوخوفته بید ۱۷۷۵ همه واستی جنگستن اهمیت و مبارزه کم بوپوسته ۱۷۷۵ پور سامواریین سیاستمدار معلم و بازیگر بوپوستید ۱۷۷۵ وختی میچی دودو فرسه و فنودالیمس ژاپون میان خاتمه ییچفته ۱۷۷۵ سامواریی همیشک واستی ژاپون جامعه میان دیدم بوپوسته ۱۷۷۵

اینا شمشیر ایسه کی مردم اونه امره سامورایی شناسید. قدیمی ژاپونی شمشیر. نارا دوره. میان چوکوتو نام بو کی پهن تیغه دشتی. ولی نهصد سال اخیر میان بیشتر شمشیرانه خمیده تیغه امره چکودید. آ شمشیران نام. اوچیگانا و کاتانا. بو. او زما ت میان دوتا کوچی شمشیر وجود دشتی کی اوشانه نام واکیزاشی و تانتو بو. پور سامورایی دوتایی هم کوچی و هم پبله شمشیر استفاده گودید. مثلا هم واکیزاشی و هم کاتانا. ترکیب آ دو شمشیر سامورایی سمبل بویوسته. وختی اینا سامورایی دوتا شمشیر سامورایی دراز و اینا پاج اوسادی خو امره حمل گودی اصلاحا دوخاید دایشو. یعنی پبله دانه و کوچی دانه. آ دو دوره میان قشش سامورایی اچا دشتید دایو بدارید.

يومي ژاپوني پيله کمان نام ايسه ۱ يومي سنگوکو دوره جه رونق بکفته ۲ وختي سامورايين ۳ تانگاشيما توفنگ ۴ ژاپوني شمخال توفنگ ۵ امره آشنا بو بوستيد ۶ ولي پور سامورايين ايسا بيد يومي امره به عنوان ايتا ورزش استفاده گويد ۷ يومي جنس چگوده بو بوسته بو جه بامبو چوب ۸ ني و چرم ۹ يومي تير پينجاه تا صد متر بيگاده بوستي ۱۰ يومي امره اسب سر ويستر تير بيگاديد ۱۱ کي ا ورزشه دوخايد يابوسامه ۱۲

ڑاپونی پیشداران نام یاری و ناگیناتا ایسه کی سامورایین اوشانه امره جنگستید۔ یاری ایتا پیشدار بو کی جنگ دورون ناگیناتا جانشین ہوہوستہ۔ یاری ایتا انفرادی سلاح نویو بلکہ ایتا جرگہ آشیاگو۔ پیادہ خلایر۔ کی داوطلب سرباز بید اونه امره جنگستید۔ پیش دار نسبت بہ شمشیر جنگ دورون ویشتر تاثیر بنا و جنگستن موقع پیادہ و سوارہ جولو بختر بو۔

انسان سوچ سکتا ہے بولی بول سکتا ہے تے پھر مٹا سکتا اے سوچی دے ایس ودویں ول نال اوس کول اک سدا کھڑا پنڈا اے تے ازاد ہتھ نیں جتاں نال اوہ کئی کر مٹ سکتا اے تے کسے وی بور جیوں دے مقابلے وچ ودیا اوزار بنا تے جنگے ول نال ورت سکتا اے بور وی اچی پدھر دیاں سوچاں جیویں اپنی پچھان عقل تے سیانف ۛۛۛ اوہ گلاں نیں جیہڑیاں کہ اوہنوں ۛۛۛ بندہ ۛۛ بنادیاں نیں انسان سوئے اٹار کٹکا دے سارے براعظماں تے ریندا اے زمین تے انسانی گنتی ست ارب توں ود اے ۛۛۛ

Y

پرانہ یونان اک مڈلی ریتل سی جتھوں لوکراج فاسفی سائنس اولمپک کھیڈاں لکھتاں تے ڈرامہ ۱۱۱۱۱۱ توں ۱۱۱۱۱۱۱ ورے پہلے
 ۱۱۱۱۱۱ لہندے ایشیاء توں یہودیت تے ہندوستان توں ہندو مت وڈیاں تے مڈیاں مزہبی سوچاں سن ۱۱۱۱۱۱۱ پہلے ۱۱۱۱۱۱۱ ویاں وچ
 یورپ وچ پرہنگ پریس دے بنی ہوئیاں چیزاں بنی تے اک انقلاب لے آندا یورپی کھوجیاں نے دنیا کھنگالدتی تے ساری دنیا
 تے یورپ نے مل مار لیا

انسان دا قد نسل جغرافیہ کھان پین تے کم نال جزیا اے اک جوان وشکار لے ناپ دے انسان دا قد ۱۵۰-۱۸۰ سینٹر ۵۰-۷۰ کلوگرام تے نر دا ۷۰-۹۰ کلوگرام ہوندا اے ۱۰-۱۲ فٹ ہو سکدا اے اک انسانی مادھ دا جوکھ ۱۰-۱۲ کلوگرام تے نر دا ۱۵-۲۰ کلوگرام ہوندا اے ۱۰-۱۲ فٹ ہو سکدا اے

ڪراچي اردو ۾ ڪراچی انگريزيءَ ۾ [1] پاڪستان جو سڀ کان وڏو شهر ۽ صنعتي تجارتي تعليمي مواصلاتي و اقتصادي مرڪز آهي ڪراچيءَ جي رهواسيءَ کي ڪراچينائيٽ سڏيو ويندو آهي. ڪراچي دنيا جو ٻيون وڏو شهر آهي.[2][3] ڪراچي پاڪستان جي صوبي سنڌ جو گادي جو هنڌ آهي. ڪراچي شهر وڏي مسندي جي ساحل تي سنڌو ٽڪور جي اتر اولهه ۾ قائم آهي. پاڪستان جي سڀ کان وڏي بندرگاهه ۽ هوائي اڏو به ڪراچي ۾ قائم آهي. ڪراچي ۱۹۴۷ع کان ۱۹۶۳ع تائين پاڪستان جو گاديءَ جو هنڌ به رهيو. ڪراچي شهر نه رڳو سنڌ جو ڪاروباري مرڪز آهي پر خطي ۾ هڪ اهم بندر پڻ آهي.

سندو ٽڪور اتي ٺهي ٿي جتي سنڌو درياءُ عربي سمنڊ ۾ ڇوڙ ڪري ٿو. هيءُ ٽڪور ۱۱ هزار چورس ميلن يعني ۱۱ هزار ۱۱ سو ۱۱ چورس ڪلوميٽرن جي ايراضيءَ تي پکڙيل آهي. ۽ ان جو سمنڊ سان دنگ لڳ ڀڳ ۱۱۱۱ ميل ڊگهو آهي.

سندو ٽڪور تي سراسري گرمي پد ڇوڙاءِ جي مهيني ۾ ۱۱ کان ۱۵ درجا فاهانائيت جڏهن ته جنوريءَ ۾ ۱۱ کان ۱۵ درجا فاهانائيت رهندو آهي. ڪنهن عام سال ۾ ان ٽڪور تي ۱۱ کان ۱۵ انچ وسڪارو ٿيندو آهي.

人

جيڪي اڳي هيڪٽرن تي پکڙيل هئا سي هاڻي رڳو هيٺن تائين محدود رهجي ويا آهن. ساڳيءَ ريت جهينگي ۽ ڀلي جو نسل پڻ خطري ۾ آهي ۽ ان ڪري نازڪ مرحلي مان گذري رهيو آهي جو سندن جياپو سمنڊ جي ڪاري پاڻيءَ ۽ سنڌو درياءَ جي مٺي پاڻيءَ جي ميلاپ تي دارومدار رکي ٿو.

توهان اهڙي صفحي جو ڳنڍڻو وٺي هتي پهتا آهيو جيڪو اڃا وجود نه ٿو رکي. اهڙو صفحو جوڙڻ لاءِ هيٺين باڪس ۾ ٿاڻين ڪرڻ شروع ڪريو. امدادي صفحو ڏسندا. جي توهان هتي غلطيءَ ۾ اچي ويا آهيو ته رڳو پنهنجي جهانگوءَ جو ڪلڪ ڪندا.

خيردار! توهان لاڳ ۾ ٿيل ناهيو. هن صفحي جي سوانح ۾ توهان جو آءٌ پي پٽو درج ڪيو ويندو.

سنڌ جنهن جو صحيح اچار سنڌو آهي سو شروعاتي طرح انهيءَ نديءَ جو نالو آهي جيڪا الهندن ملڪن ۾ انڊس. جي نالي سان سڃاتي وڃي ٿي. اهو غلط اچار انهيءَ ڪري قائم رهيو جو اهو سڪندر اعظم جي ساٿين سندس ڪاهن جي تذڪرن ۾ ڪتب آندو هو ۽ اهو پوءِ عام استعمال ۾ اچي ويو. مشرقي اُچارن مراهڙي ڦيرگهير واقع ٿيندي رهندي آهي. حضرت عيسيٰ عليه السلام کان هڪ صدي پوءِ جوڙيل هڪ ڪتاب ۾ سنڌاس. جو نالو آيل آهي جيڪو اصل ۾ ڪجهه وڌيڪ قريب آهي. بعد ۾ سنڌ. جو نالو انهي ملڪ تي پيو جنهن کي سنڌو نديءَ جو هيٺيون وهڪرو رڃائي ٿو يعني اهو ملڪ انهن ڏاني ندين جي سنگم کان هيٺ تي آهي جن جي گڏيل نالي تي ۽ ان کان مٿي واري ملڪ کي پنجاب. سڏيو ويو جنهن منجهان آهي وهيون ٿي. اها ڳالهه بلڪل مناسب آهي جو سنڌ جي سر زمين درياھ شاهه جي نالي پٺيان سڏجي جو ان کي سرجيو ٿي درياھ شاهه آهي. ان سموري ڏيهه کي جيڪو ڊيگهه ۾ سوين ميل ۽ ويڪر ۾ سو ميلن تائين آهي سنڌوءَ جي پاڻي ڪنڊو ڪنڊو ڪري آني تهه مٿان تهه رکي جوڙيو ۽ ٿانڪو ڪيو آهي. جنهن پٺيءَ کي اڄ اسان جا پير لتاڙين ٿا سا اها ساڳي پٺي آهي جنهن کي موهن جي دڙي وارا ۽ سندن وڏا لتاڙيندا هئا. يعني سنڌوءَ جو لوڙهي آندل ٺٺ جنهن کي گرميءَ ۽ پاڻيءَ ۽ ساوڪ جي تاثير سڌاري سنواري هڪ سنئين سڌي ميدان جي شڪل ۾ ماڻڙيءَ جي چيڙن تائين ائين پٽاري ڇڏيو آهي جن ته ان جو ڪو چيهه ٿي نه هجي فرق رڳو ايترو آهي ته جنهن ڌرتيءَ کان هو واقف هئا تنهن جو مٿاڇرو ڪي پنجاهه صديون اڳ اڄوڪي مٿاڇري کان ڪجهه ڦٽ هيٺ هو ۽ ان جو سمنڊ سان ميلاپ اڄوڪي هنڌ کان ڪافي اندر ٿي ٿيو باقي ان جي مٿاڇري جو مهانڊو ان جا هڪ يا ٻئي پاسي ان لڪا لاهه اڄوڪي چٽيءَ ۽ بلڪل واضع مهاندي کان ٿي سگهي ٿو ته ڪجهه ڦريل هجن. پر اهو فرق به خالي اکين سان ڏسي نه سگهيو. سنڌ جي ان ميدان جي وڌيڪ باريڪ جانچ ڪبي پر پهريائين پر وارين سر زمينن تي نظر ڦيرائي وٺون.

سنڌوءَ جي ويڪريءَ ماڻڙيءَ جي کاٻي پاسي يعني اوڀر کان هندستان جو وسيع ريگستان ٿر آهي. جنهن ۾ لاڳيتو ٿي سوء ميل سج ٿي سج آهي ۽ جيڪو هري هري چڙهندو وڃي ابو ٽڪريءَ ۽ اوالي ٽڪرن تي کڻي ٿو. جمڙاڻوءَ جي منڍ واريءَ ويڪرائي ڦاڪ جي ڏکڻ کان ويندي ڪڇ جي رن تائين پنهني علائقن جي وچ وارو ٽڪر ائين واضع ۽ چٽو آهي جيئن سمنڊ جو ڪپر واريءَ جا دڙا ائين اوچتو نروار ٿين ٿا جيئن ڪنهن سڌي سنوائي ميدان ۾ چپن جون قطارون پريان اُتر ۾ واريءَ جون پٽون ڪڇي ۾ گهڙي اچن ٿيون ۽ سنڌوءَ جي لپٽ وارياسي علائقي ۾ ڪافي اندر تائين هلي وڃي ٿي. اهڙيءَ طرح انهن پنهني ٽڪرن جي وچ ۾ جيڪي طبعي لحاظ کان مختلف ٺول منڍ وارا آهن اصل ويڇو گهڻي ڀاڱي ميسارجيو وڃي ٿي ائين ڪنڀي ته ٿلهي ليکي ڪڇي کان ٿر جو ويڇو هن علائقي ۾ ڪجهه وڌيڪ اوڀر ڏانهن آهي. ڏاکڻي ۽ اترين ڀاڱي ۾ وارياسي جي سنڌي جو هيءَ فرق ڏکڻ اولهه جي چوماسي جي بل نبل ۽ گهاٽيءَ واڌيءَ جي ڪري ڦرندو گهرندو رهي ٿو. ساڄي يا اولهندي پاسي کان اصل سنڌ جون حدون انهن ڪڪرائين ماڻڙين جي چيڙي جي سنوت ۾ نظر اينديون جيڪي بلوچستان جي اندر ڦلهجي ويندڙ ٽاڪرو علائقي تائين هليون وڃن ٿيون. پر حقيقت ۾ ان مٿانهين پٽ سان هڪدم لڳولڳ زمين ٽڪرين تان وهي آيل لت منجهان ٺهيل آهي. اها سنڌوءَ جي لت کان بلڪل نرالي ٿئي ٿي. اهو ٿر جنهن کي مڪاني طرح ڪاڇو. سڏيو وڃي ٿو ۽ گهڻي ڀاڱي سوڙهو آهي سو سليمان جبل ۽ بولان لڪ کان ڏکڻ طرف ويندڙ جبلن جي وچ ۾ ڊيگهه ۾ وڌندي ڪيترن هزارين چورس ميلن جو علائقو ٺاهي ٿو. ان جو جيڪو ڀاڱو سنڌوءَ واري ڪڇي کي ويجهي ۾ ويجهو آهي سو چيڪي مٽيءَ جهڙيءَ مٽيءَ جو تراڪڙو بيابان آهي جتي سبزو ۽ ساوڪ نه هئڻ جي برابر آهن. اهو بيابان هڪ قدرتي روڪ آهي اهڙي ئي اڏول جهڙا آهي جبل جيڪي ان طرف جون ٻيون حدون ٺاهين ٿا. ان بيابان جي ڪري ٿي ڪڇيءَ جو هيءَ علائقو گهڻو ڪري سياسي طرح ڏکڻ اوڀر وارين ايراضين جي بدران اُتر وارين ايراضين سان لاڳاپيل سمجهيو رهيو آهي. سنڌ جي ڪڇي جي اولهه ۾ جيڪو جابلو ٽڪرو آهي سو بيهڪ ۾ اوڀر واري ريگستاني ٽڪري سان عجيب مشابهت رکي ٿو. پر ايتيءَ ترتيب سان. يعني اتريون ڀاڱو ڪڇيءَ جي چيڙي کان ويندي منڇر تائين بظاهر ان ڀڳل ڪوٽ ٺاهي ٿو جڏهن ته منڇر کان ڏکڻ طرف ڌار ڌار ٽاڪرو چپر نظر ايندا جن جي وچ ۾ سٺين پٽ جون ايراضيون آهن ۽ سمورو ٿر ڏکڻ ڏانهن هلندي هوريان هوريان ويڪر ۾ وڌندو ۽ اُچارڻيءَ ۾ گهٽبو وڃي ٿو ۽ اولهه پاسي ڪا ظاهري حد ناهيندو نظر نٿو اچي. انهيءَ پاسي وڌندي حب ندي ۽ ڪي ننڍيون ٽڪريون اُڪري اسين لس جي ميدان ۾ پهچون ٿا جيڪو سمنڊ جي ڪپر کان ساڻيڪو ميل اُتر طرف هليو وڃي ٿو ۽ جنهن جي وڌ ۾ وڌ ويڪر انهيءَ مفاصلي جي اڌ جيتري ٿيندي. اهو ميدان پورالي نديءَ ۽ ڪن ننڍين نين جي آندل لت منجهان جڙيو آهي. ۽ مٿي جانيل ڪڇيءَ جي ميدان وانگر جنهن سان اهو گهڻي مشابهت رکي ٿو ڪڏهن ڪڏهن سياسي طرح سنڌ سان لاڳاپيل پر گهڻو ڪري ان کان ڌار رهيو آهي. هيءُ انهن علائقن جو مختصر بيان آهي جن جون ڪڏهن ننڍيون ڪڏهن وڏيون ايراضيون اُن سر زمين سان شامل رهيو آهن جنهن کي سياسي طور سنڌ. جي نالي سان ياد ڪيو وڃي ٿو. ائين چئي سگهجي ٿو ته طبعي لحاظ کان سنڌ جي اوڀر وارا وارياسا پٽ راجپوتانا جو ۽ اولهه وارا ننڍا ٽڪر بلوچستان جو حصو آهن. تحقيق الهندي ڪوهستان يعني ڪاڇي جا ۽ اڀرندي ريگستان يعني ٿر جا رهواسي سنڌ ڏي هلن. جي ڳالهه ڪندا

آهن هتن وټ سند جي معني اها ئي اصل واري آهي يعني اها سرزمين جنهن کي سندو نديءَ ٺاهيو ۽ سدا تاتيو آهي اڄ جيڪو پرڳڻو ان نالي سان اسان جي سامهون آهي تنهن جي بيهڪ ۱۱ ڊگريون ۱۱ منٽ ۽ ۱۱ ڊگريون ۱۱ منٽ اتر ويڪرائي ڦاڪ ۽ ۱۱ ڊگريون ۱۱ منٽ ۽ ۱۱ ڊگريون ۱۱ منٽ اوڀر ڊگهائي ڦاڪ جي وچ ۾ آهي شروع شروع ۾ جيڪي انگريز سنڌ ۾ آيا هئا تن کي ان کي ۱۱ ننڍو مصر ۱۱ سڏيو هو جيتوڻيڪ هاڻ اسان کي ان تشبيهه تي منيان لڳي سگهي ٿي ڇو ته سنڌ تهذيب کي مصر کان عمر ۾ ايترو ننڍو سمجهيو ٿي ويو تڏهن به نيل ۽ سندو جي هيٺانهين ماڻرين جي وچ ۾ حيرت جهڙي مشابيهت آهي ۱۱ ٻنهي ۾ ساڳيا ئي ٿي پيو وڃو ٽڪرا ٻٽ ٽڪر ڪڇو ۽ وارياسو ساڳيءَ ترتيب ۾ ساڄي کان کاٻي ڏسڻ ۾ اچن ٿا ۱۱ ٻنهي ۾ وچ واريءَ ماڻهيءَ جي زرخيزيءَ جو دارومدار برسات تي نه پر سالياني ٻوڏ تي آهي ۱۱ آبهوا ۽ زمين جي خيال کان ٻنهي ملڪن اندر نباتات ۽ حيوانات جي جيتري هڪجهڙائي آهي ۱۱ تيترو فرق ناهي ۱۱ ڪو سنڌ واسي موٽر رستي سوڌي کان قاهري ۽ اتان نيل ڊيلٽا جو ڪجهه ڀاڱو لتاڙي لبيا جي ريگستان اندر ويندو ته کيس منزل بمنزل ايتري مشابيهت ڏسڻ ۾ ايندي جو هو سمجهندو ته ريل تي ڪراچيءَ کان حيدرآباد رستي مارواڙ پيو وڃان ۱۱ البت کيس نيل ڊيلٽا کان مٿي وارو تر سندو ماڻهيءَ جي ڀيٽ ۾ ڪجهه سوڙهو لڳندو ۽ حقيقت به اها ئي آهي ۱۱ حيدرآباد جي ويڪرائي ڦاڪ کان مٿي ٽي سون ميلن تائين درياهه سان گوني ڪنڊ ٺاهيندي ڪيتريون به ماڻهن ڪيئون ته ڪٿي به سندو ماڻهيءَ جي ويڪر سٺ ميلن کان گهٽ نه ملندي ۱۱

اباسين سبلاڊ د ڪوٽر ولايت د وڊپور ولسوالۍ په يوه روشن فکړه پښتنه کورنۍ کې له نن نه ۲۵ کاله مخکې دې نړۍ ته سترگې پرانيستي ۱۱ کله چې افغانان جگړو وځپل او دې ته يې اړ کړل څو د سر پنا لپاره له هېواده بهر لاړ شي د سبلاڊ پلار هم دې ته اړ شو چې گاونډي هېواد پاکستان ته کډه وکړي ۱۱ د وړکتوب خاپوړي يې يې هلته وکړې او له هغې وروسته يې پلار د يو ښه را تلونکي د جوړولو په خاطر په يو ښونځي کې ورته داخله واخيسته ۱۱ کله چې د ښونځي له لومړي پړاو ووت يعنې د منځنۍ ښونځۍ يې پيل شو ورسره يې په ښونځي کې د معارف پېژندې ستاينې او داسې نورې ترانې نغوتونه او د نورو شاعرانو شعرونه به يې د سبيچ په سر ويلې ۱۱ کله نا کله به يې د سبيچ نطاقي هم کوله چې د ښې کارکردگي له امله يې ښوونکي د يو ټکره او با استعداد شاگړ په سترگو ورته کتل ۱۱ د ورځو په تېرېدو سره اباسين سبلاڊ په د ترانې په گروپ کې لا پرمختگ وکړ د ترانې سربيم او له هغې وروسته د ټول سبيچ کنترولونکۍ او جوړونکۍ شو ۱۱ له هغه وخته يې دې شعر له لوستلو سره ډېره مينه پيدا شوه د ډېرو ښاغلو شاعرانو شعرونه به يې لوستل او خوند به يې ترې اخيسته ۱۱ په همدې ترتيب يې ښونځۍ تر دولسم ټولگي پورې ورساوه او د فراغت سند يې تر لاسه کړ ۱۱ کله چې بېرته خپل گران هېواد افغانستان ته را ستانه شول د پخوا په څېر يې له شعر او شاعرۍ سره مينه وه د سندرو اورېدلو ته به يې هم ډېر وخت ورکاوه ۱۱ د وخت په تېرېدو سره يې په رسنيو کې کار پيل کړ ۱۱ د نورو کارنو ترڅنگ يې ځينې تفريحي خپرونې او ورسره يې د شعرونو په ديکلو مه کولو کې هم ونډه اخيسته ۱۱ د شعر په ديکلو مه کولو کې ډېره ښه وړتيا لري خدای ج ورته د ښې څېرې سره ښکلې ځواني او ښکلې اواز هم ورکړی چې د اواز او ليدلو مينه والو يې خورا زيات دي ۱۱ له همدې ځايه وو چې د شعر او شاعرۍ ډگر ته يې را ودانگل ډېرې شعرونه او غزلې يې وليکلې خو په وينا يې زړه يې پرې اوبه نه دې څښلې څو يې د کتاب چاپلو لپاره انتخاب کړي ۱۱ خو اراده لري چې په راتلونکي کې به ضرور چاپ شوي اثار ولري يوازې دومره وخت پاتې چې خپل شعرونه د شعر په بگر کې وتلي او تل شاعرانو له استادانو نه وښايي ۱۱ د هغوې د خوښې مطابق به انتخاب کوي ۱۱ لوستونکو او مينه والو ته به يې وړاندې کوي ۱۱ د تلویزيون په پرده ډېر ځله د شعر په ديکلو مه کولو او نورو تفريحي خپرونو په وړاندې کولو سره ليدل شوی ۱۱ له اکب کارې سره يې ځانگړې مينه وه چې دې مينې او علاقې تر دې را ورساوه چې بايد په راتلونکۍ کې په فلمو نو او ډرامو کې هم کار پيل کړي او فعاله ونډه پکې واخلي ۱۱ له فلمي ستورو او د هغوې له حرکتونو سره يې زړه پورې توب خورا زيات وو هميشه به يې هڅه کوله له ځانه سره داسې اکسونه وکړي څو په دې مطمئن شي چې کولای شي په فلمونو او ډرامو کې هم کار وکړي ليدونکو او ننداره کوونکو ته ځان د يو ټکره اکتر په بڼه رو وپېژني نه يوازې فلمونو او سريالونو سره مينه يې وه ورسره د روانو حالاتو انځورونو هم دې ته و هاخواړه چې بالاخره د فلمي حرکاتو په لوبولو سره هېوادو الو ته د وخت انځورونه روښانه کړي او د خلاصې لارې چارې يې ورته په گوته کړي ۱۱ سبلاڊ له دې وروسته په پېښور کې د په دوه ډرامو کې کار وکړ دا چې د کار کولو او شوينگ پايلې يې تر ډېره ورته مثبتې وې د ليدونکو لخوا ورته د ستاينې صحنه څرگنده شوه ښه به جوړت سره يې وويل چې زه به نور د فلم په جوړولو کې هېڅ څنډ نه کوم ۱۱ د ملاله او سوره په نامه يې په دوه تلویزيوني سريالونو کې کار کړی په ليدو يې په مينه والو کې خورا زيات والې را غلۍ ۱۱ له دې وروسته يې د ښه کار په پايله دا ورته څرگنده شوه چې اوس کولای شي په هر ډول فلم کې هره صحنه چې ورک ول کېږي په برياليتوب سره يې تر سره کړي نه يوازې دا چې په سمه توگه به يې ترسره کړي وي ۱۱ ورسره به د مينه والو لخوا ډېر وستايل شي ۱۱ اباسين سبلاڊ وايي تر اوسه د افغانستان د سينمايي فلمونو لپاره هېڅ کار نه دی شوې سبلاڊ هيله لري څو په را تلونکي کې د خپل هېواد سينما ته هم پام وکړي څو د نورهېوادونو په شان زموږ د فلم هنر هم وده وکړي ۱۱ اباسين سبلاڊ چې غواړي يو ټکره او مشهور فلمي ستوری شي د تلویزيوني سريالونو سره زياته علاقه لري چې پکې ولوبېږي ۱۱ په سينمايي فلمونو کې لوبېدل خو ورته د خوب ريښتيا کېدل ښکاري او هڅه کوي څو په هر قېمت چې وي په سينمايي فلم کې د يو غوره اکتر په بڼه کار وکړي ۱۱ په را تلونکي نژدې وخت کې به په دې وتوانېږي چې د افغانستان لپاره هم سينمايي فلمونه جوړ کړي ۱۱ سبلاڊ په دې هڅه کې دی چې څنگه وکولای شي د افغانستان سينما ته وده ورکړي ۱۱ او په را تلونکي کې په افغانستان کې د ښه سينمايي فلمونو ننداره کول پيل او ډېر مينه والو را پيدا کړي ۱۱ د نومړي د خوښې فلمي ستوري په هندي فلمونو کې شاروځان او په پښتو فلمونو کې جهانگير خان په گوته کوي ۱۱ د هغوی ټول اکسونه ورته په زړه پورې دي کله يې چې نوی فلم را شي د دوی په خاطر يې ضرور گوري خوند او پند ترې اخلي ۱۱ او کولای شي په ډېر کم وخت حتی په يوځل ليدو هم د دوی تقليد له ځانه سره وکړي ۱۱ خو اباسين سبلاڊ وايي ۱۱ دا يې يو لوی ارمان دی چې په فلمي نړۍ کې د ستوري په شان وځلېږي او مينه وال يې د اوس په پرتله لا زيات شي ۱۱ ورسره د تمثيل په بارک کې هم ډېره خوشبينې ښي او وايي ۱۱ که وشول په را تلونکي وخت کې به د خپل تمثيل کولوو ته لا ډېر وخت وکړي ۱۱ سبلاڊ اوس په شمشاد تلویزيون کې ځينې تفريحي خپرونې په مخ وړي چې زياته برخه يې

دۆلەتلەرنىڭ ھەربىرىنىڭ ئۆزلىرى ماڭىدىغان يوللىرى بولۇپ شىمالدىن جەنۇبقا قاتنايدۇ. قۇمۇل تۇرپان پىچان غەربىي رايونغا بارىدىغان يوللارنىڭ دەۋرىسى بولۇپ داشاتا بولسا ناھايىتى مۇھىم ئۆتكەل. پىچۇي تەسۋىرلىگەن يوللار تۈرك خانلىقى دەۋرىدىكى ۋە خەلقئارا سودا يوللىرى بولۇپ بۇ يوللار غەربىدە شەرقىي روما ئېمپىرىيىسىنىڭ پايتەختى كونىستانتىنوپول ھازىرقى نىستامبۇل دىن تارتىپ شەرقتە كورىيىگىچە ھازىرقى چاۋشيەنگىچە بارىدىغان يول ئىدى. پىچۇيىنىڭ غەربىي رېيوندا يېڭى دۆلەتلەرنىڭ خەرىتىسى ناملىق ئەسىرىدە خاتىرىلەنگەن شىمالىي ئوتتۇرا جەنۇبىي يول دەپ ئاتالغان ئۈچ يولنىڭ ئاساسى لېنىنىسى ۋە تۈگۈنلىرى بولغان رايونلار كاسپىي دېڭىزىنىڭ شەرقىي ۋە شىمالىي قىرغاقلىرىدىكى جايلار ئوتتۇرا ئاسىيا ئافغانىستان تارىم ئويمانلىقى جۇڭغار ئويمانلىقى تۈرك خاقانلىقىنىڭ تېررىتورىيىسى ئىچىدە بولۇپ شۇ چاغدىلا تۈركلەر خەلقئارا سودا يولىنىڭ خوجايىنى ئىدى.

|| شەرق مەلىكىسى توغرىسىدا|| تەھرىر||

يېقىنقى يىللاردىن بېرى بەزى ئالىملار چەت ئەل ئالىملىرىمۇ بۇنىڭ ئىچىدە|| قەدىمكى خوتەننىڭ يىپەك توقۇمىچىلىقى ھەققىدە مۇلاھىزە يۈرگۈزگەندە تارىخى ئەمەلىيەتكە زادى ئۇيغۇن كەلمەيدىغان ئاتالمىش|| شەرق مەلىكىسى|| دەيدىغان رىۋايەتنى كۈتۈرۈپ چىقىپ خوتەنگە پىلە قۇرۇتىنىڭ نۇرىغىنى شەرق مەلىكىسى|| جۇڭگو مەلىكىسى|| نىڭ ئېلىپ كەلگەنلىكى ئۇنىڭدىن بۇرۇن خوتەندە پىلەنىڭ يوق ئىكەنلىكىنى سۆزلەيدىغان بولۇپ قالدى|| بۇ رىۋايەتلەرنى راستقا ئايلاندۇرۇشقا ئۇرۇنىۋاتقانلار رەت قىلغىلى بولمايدىغان تارىخىي پاكىتلاردىن كۆز يۇمۇپ خوتەنگە پىلە قۇرۇتىنىڭ نۇرىغىنى مىلادىنىڭ || يىللىرى خوتەن خاقانى ۋىجاييا جاۋا|| بۇ بۇددا دىنىغا ئېتىقاد قىلىدىغان خوتەن ئۇيغۇرلىرىنىڭ بوددىست ھىندىچە ئىسمى بولسا كېرەك|| غا ياتلىق بولغان جۇڭگو مەلىكىسى ئېلىپ كەلگەن شۇنىڭدىن كېيىن خوتەندە يىپەك توقۇمىچىلىقى پەيدا بولغان دىيىشىدۇ||

ئۇلارنىڭ بىردىنبىر ئاساسلىنىدىغان دەسمايىسى جۇڭگو تارىخىدا ئۆتكەن مەشھۇر بۇددىست شۇەنجاڭ || مىلادىنىڭ || يىلى تۇغۇلۇچ || يىلى ئۆلگەن || نىڭ || ئۇلۇغ تاڭ دەۋرىدىكى غەربكە ساياھەت خاتىرىسى|| ناملىق ئەسىرىدىكى شەرق مەلىكىسى توغرىسىدىكى رىۋايەت||

شۇەنجاڭ ھىندو بۇددىزىمىنى ئۆگىنىش ۋە تەتقىق قىلىش ئۈچۈن ھىندىستانغا بېرىپ || يىلى || مىلادىنىڭ || يىلىدىن || يىلىغىچە|| تۇرغان|| ئۇ لويانغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئوتتۇرا ئاسىيا ھىندىستاندا كۆرگەن || يىلگەن || ئاڭلىغانلىرىغا ئاساسلىنىپ|| ئۇلۇغ تاڭ دەۋرىدىكى غەربكە ساياھەت خاتىرىسى|| دېگەن ئەسەرنى بىيەنجى دېگەن كىشىنىڭ ياردىمى بىلەن تۈزۈپ چىققان ||

|| ئۇلۇغ تاڭ دەۋرىدىكى غەربكە ساياھەت خاتىرىسى|| ناملىق ئەسەرگە شۇەنجاڭنىڭ ئېيتىپ بېرىشى بويىچە || ھىندى تىبەت رىۋايەتلىرى ئاساسىدا|| خوتەن خانى ۋىجاييا جاۋاغا ياتلىق بولغان شەرق مەلىكىسى|| جۇڭگو مەلىكىسى|| خوتەنگە كېلىدىغان چاغدا باش كىيىمىنىڭ ئىچىگە پىلە قۇرۇتىنىڭ ئۇرۇقىنى يوشۇرۇپ چېگرادىن ئۆتكەنمىش|| چېگرادىكىلەر مەلىكىنىڭ باش كىيىمىنى تەكشۈرۈشكە جۈرئەت قىلالىمىغان|| مەلىكە خوتەنگە كەلگەندىن كېيىن پىلەنى ئۆستۈرگەن|| بۇنى كۆرگەن ۋەزىرلەر خوتەن خانىغا|| بۇ قۇرۇتلارنى كۆيدۈرۈۋېتىلى بولمىسا ئۇ ئەجدىرھاغا ئايلىنىشى مۇمكىن دەيدۇ|| ئەمما مەلىكە پىلە قۇرۇتىنى يوشۇرۇن ھالدا بېقىپ ئۆستۈرۈپ ئۇنىڭدىن چىققان يىپەكتىن شايبى|| دۆردۈن توقۇپ كىيىم|| كېچەك ئىكەن|| بۇنى كۆرگەن خوتەن خانى پىلە قۇرۇتىنى ئۆستۈرۈشكە يول قويۇپتۇ||

بۇ رىۋايەتنىڭ تارىخى ئەمەلىيەتكە زادى ئۇيغۇن كەلمەيدىغانلىقىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن مىلادىنىڭ || يىلى خوتەن خانىغا ياتلىق قىلىنغان|| بولغان|| شەرق مەلىكىسى|| جۇڭگو مەلىكىسى|| پىلە قۇرۇتىنى خوتەنگە ئېلىپ كېلىشىن ئاز دېگەندە || يىل بۇرۇن || مىلادىدىن || ئەسىر بۇرۇن|| خوتەندە يىپەك توقۇمىچىلىقىنىڭ تەرەققىي قىلغانلىقىنى ياۋرۇپادىكى رومالىقلارنىڭ خوتەندە توقۇلغان يىپەك ماللارنى ئەتىۋالاپ ئۇنىڭدىن كىيىم|| كېچەك كىيىمگەنلىكىنى شۇ چاغلاردا تېخى جۇڭگودىن چىقىدىغان يىپەك ماللارنى بىلمەيدىغانلىقىنى ئىسپاتلايدىغان پاكىتلارنى كەلتۈرۈش ئارقىلىق|| خوتەنگە پىلە قۇرۇتىنىڭ ئۇرۇقىنى شەرق مەلىكىسى ئېلىپ كەلگەن|| دېگەن رىۋايەتنى رەت قىلىش لازىم||

ئاتالمىش|| شەرق مەلىكىسى|| توغرىسىدىكى يالغان رىۋايەتنى رەت قىلىش ئۈچۈن قەدىمكى چاغلاردا رومالىقلارنىڭ جۇڭگونىڭ يىپەك ماللىرىنى تېخى بىلمىگەن ۋە ئۇنى كۆرمىگەن چاغدا ئەڭ دەسلەپ قايسى خەلقلەر توقىغان يىپەك ماللارنى بىلىدىغانلىقى ۋە ئۇ ماللاردىن كىيىم|| كېچەك كىيىمگەنلىكى توغرىسىدا مەلۇمات بېرىش ناھايىتى مۇھىم مەسىلە||

قەدىمكى چاغدىكى يۇنان ۋە روما ئالىملىرىدىن كىتىئاس|| مىلادىدىن || يىل بۇرۇن ئۆتكەن|| سىترا بون || مىلادىدىن || يىل بۇرۇن تۇغۇلۇپ مىلادىنىڭ || يىلى ئالەمدىن ئۆتكەن|| خوبلىئوس ۋىيىگىلى مارۇ || مىلادىنىڭ || يىللىرى ئۆتكەن|| روما تارىخچىسى فىلوروس|| مىلادىنىڭ || يىللىرى ئۆتكەن|| فىلىپپى|| مىلادىنىڭ || يىلى تۇغۇلۇپ || يىلى ئالەمدىن ئۆتكەن|| كىلاۋدى پىتولى|| مىلادىنىڭ || ئەسىرلىرىدە ئۆتكەن|| قاتارلىقلار ئۆزلىرىنىڭ يازغان ئەسەرلىرىدە تارىم ئويمانلىقىدىكى ئۇيغۇرلارنىڭ يۇرتىنى خوتەننى ئاساس قىلغان|| يۇنان ئىلىدا || سىرىسلار دۆلىتى|| يىپەك دۆلىتى|| دەپ يېزىشقان||

يۇنان ئالىملىرىدىن سىئىرابون ساياھەت خاتىرىسى ناملىق ئەسىرىنى يازغاندا مىلادىدىن بىر ئەسىر بۇرۇن تۇتۇلۇغ ئىستىلاچى ئالىكاندىر مائىدونىكى ئىسكەندەر زۇلفەرنەينىڭ مىلادىدىن ۳۳۳ يىل بۇرۇن ئالەمدىن ئۆتكەن مەشھۇر سەرگەردىسى ئۇنىسكىر يىتوسكىڭ خاتىرىسىدىن پايدىلانغان. ھىندىستانغا كەلگەن ئۇنىسكىر يىتوس ئۇزى يازغان خاتىرىدە ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتى بولغان ئارىم ئويمانلىقىنى سىرىسلار دۆلىتى يىپەك يولىنىڭ دەپ يازغان. سىرىسلار دۆلىتى يىپەك يولىنىڭ توغرىسىدا يۇنان ۋە روم يازغۇچىلىرى ئىچىدىن مىلا يىلمىنى مارىسىملىنوس يىتولى قاتارلىقلارنىڭ بەرگەن مەلۇماتى بىرقەدەر تەپسىلىراق ۋە ئېنىقراق.

تەبىئەت شۇناس رىم يازغۇچىسى پىلىنىي تەبىئەت تارىخى ناملىق ئەسىرىدە سىرىس دۆلىتى ۋە يىپەك دۆلىتى توغرىسىدا مەزمۇنى مىلا بەرگەن مەلۇماتقا ئوخشايدىغان مەلۇمات بېرىدۇ. پىلىنىي مۇنداق دەپ يازىدۇ: سىرىسلىقلارنىڭ ئورمانلىرىدىن يىپەك چىقىدۇ. دۇنياغا مەشھۇر ۋە ئۇلارنىڭ مەخپىي تائۇق دۇرۇن ئوقۇپ رومغا ئېلىپ بېرىپ سادىۋىنى سىرىسلىقلار مۇلاھىم تارىخچا كېلىدۇ. پىلىنىي يەنە مۇنداق دەپ يازىدۇ: سىرىسلىقلار بوي تۇرۇق جەھەتتە ئادەتتىكى ئادەملەردىن ئېگىز چاچلىرى قىزىل كۆزلىرى كۆك ئاۋازلىرى جاراڭلىق كېلىدۇ. چەتتىن بارغانلار ئۇلارنىڭ تىلىنى بىلمەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار بىلەن سۆھبەتلىشەلمەيدۇ. چەتتىن بارغانلار ماللىرىنى مەلۇم دەريانىڭ شەرقى قىرغىقىغا ئېلىپ بېرىپ سىرىسلىقلارنىڭ ماللىرىنىڭ يېنىغا قويىدۇ. ئەسلىدە بېكىتىلگەن باھا بويىچە مال ئالماشتۇرۇلىدۇ. پىلىنىيىنىڭ مەلۇماتىدىن قارىغاندا سىرىسلىقلارنىڭ يىپەك ماللىرى رومغا ئېلىپ بېرىلىپ سېتىلىدىكەن. ئۇنىڭ ئۈستىگە پىلىنىيىنىڭ سىرىسلىقلارنىڭ ئېرقى خۇسۇسىيەتلىرى توغرىسىدا بەرگەن مەلۇمات ناھايىتى يۇقىرى قىممەتكە ئىگە. بۇ ئۇيغۇرلارنىڭ ئاق تەنلىك ئېرققا مەنسۇپ كەتكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ. جۇڭگونىڭ قەدىمكى تارىخچىلىرىمۇ ئېرقى جەھەتتىن ئۇيغۇرلارغا بەكمۇ يېقىن بولغان ئويىسۇنلارنى كۆك كۆز قىزىل چاچ ۋە دەپ يازغان بولسا قىرغىزلارنى چىرايى ئاق سۈزۈك قىزىل چاچ كۆزلىرى كۆك ۋە دەپ يازغان. پىلىنىيىنى رىم ئات سۆڭەكلىرىنىڭ تېشى ئىشروت كەپ ساپاغا بېرىلىپ تۇرمۇشتا چىرىكلىشىپ بايلىقلارنى ھەددىدىن ئارتۇق بۇزۇپ چېچىپ تەخلىق جەھەتتە بەكمۇ بۇزۇلۇپ كەتكەنلىكى ئۇلارنىڭ كىيىدىغان كىيىملىرىنىڭ سىرىسلەر دۆلىتىدىن كېلىدىغان كىيىمخاپ ئاۋاز دۇرۇندىلاردىن ئىكەنلىكىغا ئىشەنچى سىرىسلار دۆلىتىدىن سېتىپ ئالىدىغان يىپەك ماللىرى ئۈچۈن رىم ئىللىرىنىڭ ئالتۇن پۇللىرىنىڭ ئاساسلىق سىرىسلىقلارنىڭ قولغا چۈشۈپ كېتىدىغانلىقى توغرىسىدا ھەسرەتلىك مۇنداق دەپ يازغان ئىدى. دۆلىتىمىزنىڭ ئىللىرىدىن ھىندىستان سىرىسلار دۆلىتى ۋە ئەرەب يېرىم ئارىلى قاتارلىق ئۈچ دۆلەتكە ھەر يىلى ئاز دېگەندە بۇر مىليون سىتىر كىيىم رىم ئىللىسى ئېتىپ كېتىدۇ. مانا مۇشۇ پۇللار دۆلىتىمىزنىڭ نەزەر بىلەن ئاياللار ئاق سۆڭەكلەرنى دېمەكچىنىڭ ئىكەنلىكى بۇزۇپ چېچىپ خەجلىشى ئۈچۈن كېتىدۇ. پىلىنىيىنىڭ تەبىئەت تارىخىدىكى مەلۇماتقا ئاساسلانغاندا روم ئاق سۆڭەكلىرى ئۇزلىرىنىڭ تېشى ئىشروت كەپ ساپلىق تۇرمۇشىنىڭ نېفىت يامغىغا لازىم بولىدىغان يىپەك ماللىرى سىرىسلىقلاردىن ئالغان بولسا دورا ھەرمەك ئۈچەن ياقۇتلارنى ھىندىستاندىن مەۋزايلىقلارنى ئەرەبىستاندىن ئالغان.

ئېھتىياجىغا لازىم بولىدىغان كىمخاپ شايى تاۋار دوردۇن قاتارلىق يىپەك ماللارنى ئۆزلىرى ئىشلەپچىقىرىش ئۈچۈن باش قاتۇرۇشقان ئىدى.

ئۇلارنىڭ بۇ ئارزۇ ئۈمىدلىرى تۈرك خانلىقى دەۋرىدە ئەمەلگە ئاشتى. بۇ توغرىدا يۇنان ئالىملىرى مۇنداق مەلۇمات بېرىدۇ: ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا ياشىغان يۇنان ئالىمى زوناراس ئى. ئارىخنامە ناملىق ئەسىرىدە مۇنداق دەپ يازغان ئىدى: بۇرۇن رومانلىقلار يىپەك ئىشلەپچىقىرىش ئۇسۇلىنى بىلمەيتتى. يىپەكنى پىلە قۇرۇشىنىڭ قۇسىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى.

ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا ياشىغان يۇنان ئالىمى ئىوخانۇس ئىسمى نامەلۇم بىر ئىرانلىقنىڭ پىلە قۇرۇش ئۇرۇقىنى قاچان دەدىن قانداق ھىلە بىلەن ئوغۇرلۇقچە شەرقىي روما ئېمپىرىيىسىنىڭ مىلادىنىڭ بىلىدىن بىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن. ئېمپىراتۇرى ئۇلۇغ پوستىئاننىڭ ۋاقتىدا مىلادىنىڭ بىلىدىن بىلىغىچە ئېمپىراتۇر بولغان. شەرقىي روماغا ئېلىپ بارغانلىقى ۋە شۇنىڭدىن كېيىن شەرقىي رومانلىقلار پىلە قۇرۇشنى بېقىپ يىپەك ماللارنى ئىشلەپچىقىرىشنى يولغا قويغانلىقى توغرىسىدا مەلۇمات بېرىدۇ. ئىتوفانىس مۇنداق دەپ يازىدۇ: ئېمپىراتۇر پوستىئاننىڭ ۋاقتىدا ئىرانلىق مەلۇم بىر ئادەم شەرقىي روماغا پىلە بېقىپ يىپەك ئىشلەپچىقىرىش ئۇسۇلىنى ئۆگەتكەن. ئۇنىڭدىن بۇرۇن شەرقىي رومانلىقلار پىلە بېقىشنى بىلمەيتتى. ھىلىقى ئىسمى نامەلۇم ئىرانلىق سىرىسلەر ئېلىدە يىپەك ئېلىدە ئۇزۇن تۇرغان. ئۇ سىرىسلەر ئېلىدىن قايتىپ كېتىدىغان چاغدا پىلە قۇرۇشنىڭ ئۇرۇقىنى يول ماڭغاندا ئىچى كاۋاك ھاسىسىنىڭ ئىچىگە يوشۇرۇن جايلاشتۇرغان ئاندىن كېيىن پىلە قۇرۇشنىڭ ئۇرۇقىنى ئاشۇنداق ئۇستىلىق بىلەن شەرقىي روماغا ئېلىپ كەلگەن. بۇ ئىرانلىق باھار كېلىش بىلەنلا پىلە قۇرۇشنىڭ ئۇرۇقىنى ئۆزىمە بويۇرمىغىنىڭ ئۈستىگە قويغان. بىرنەچچە كۈندىن كېيىن پىلە قۇرۇش بويۇرماقنى يەپ چوڭ بولۇپ بىر جۈپ قانات چىقارغان. ئۇچىدىغان بولغان رومانلىقلار پىلە بېقىپ يىپەك چىقىرىشنى ئۆگەنگەندىن كېيىن پوستىئان تۈركلەرگە كۈنىستاننىڭ ئۇستىبۇلغا كەلگەن تۈرك ئەلچىلىرىگە ئاپتور رومانلىقلارنىڭ پىلە بېقىپ يىپەك چىقىرىش ئۇسۇلىنى كۆرسەتكەندە تۈركلەر ھاڭ تاڭ قېلىپ چۈچۈپ كەتكەن.

تۈركلەر بىلەن شەرقىي روما ئارىسىدىن سودىدا تۈركلەر ئارقىلىق شەرقىي روماغا ئېلىپ بېرىلىدىغان ماللارنىڭ ئىچىدە ئاساسى سالماقنى يىپەك توقۇلمىلىرى ئىگەللەيدىغانلىقى خوتەننى ئاساس قىلغان ئۇيغۇر يىپەكچىلىكىنىڭ ئەڭ قەدىمكى چاغلاردىن تارتىپ دۇنياغا مەشھۇرلىقى. پىلە قۇرۇش ئۇرۇقىنىڭ يىپەك مەلىكىسى توغرىسىدىكى رىۋايەت بويىچە مىلادىنىڭ بىلى يىلى جۇڭگودىن خوتەنگە كەلتۈرۈلگەنلىكىنىڭ يالغانلىقى. پىلە قۇرۇش ئۇرۇقىنىڭ سىرىسلەر ئېلى ئاساسەن خوتەندىن شەرقىي روماغا ئىسمى نامەلۇم بىر ئىرانلىق راھىپ تەرىپىدىن مىلادىنىڭ بىلى يىللىرى ئوغۇرلۇقچە ئېلىپ بېرىلغانلىقى توغرىسىدىكى پاكىتلارنى يۇقىرىدا بىر بىرلەپ سۆزلەپ ئۆتتۈم. مېنىڭچە شۇ پاكىتلار يىتەرلىك بولسا كېرەك.

ئاخىرقى سۆز قەدىمكى چاغدىكى ئاسىيادىن ياۋرۇپاغا بارىدىغان خەلقئارا سودا يولى يالغۇزلا ئاسىيادىكى خەلقلەر بىلەن ياۋرۇپادىكى خەلقلەر ئارىسىدا ئىقتىسادى جەھەتتە قىممەتلىك تاۋارلارنى ئۆزئارا ئالماشتۇرۇش رولىنى ئويناپلا قالماستىن بەلكى مەدەنىيەت جەھەتتە ئاسىيادىكى خەلقلەر بىلەن ياۋرۇپادىكى خەلقلەرنىڭ ئۆزئارا بىر بىرىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى ئۆگىنىپ شائىلىق مەدەنىيەت يارىتىشىمۇ ناھايىتى كۈچلۈك تۈرتكىلىك روللارنى ئوينىغان. خەلقئارا سودا يولىدا سودا كارۋانلىرى ئەلچىلەر سەيياھلار غەربتىن شەرققە شەرقىن غەربكە مۆكىدەك ئۆتۈشۈپ تۇراتتى. بەزىدە بولسا تاجاۋۇزچىلىق مەقسىتى بىلەن سەپەرۋەر قىلىنغان تۈمەنلىگەن قوشۇنلارمۇ سودا ئەلچىسى ياكى ئاددى سودىگەر قىياپىتىگە كىرىۋالغان جاسۇسلارمۇ قاتناپ تۇراتتى. غەرب بىلەن شەرق ئوتتۇرا ئاسىيا ئارقىلىق توۋار ئالماشتۇرۇش ئىشلىرىنى يۈرگۈزگەندىن تاشقىرى مەخپىي ئاخبارات يىغىش ئىشلىرىنى قىلاتتى. باشتا ئېيىپ ئۆتكۈنىمىزدەك مىلادىنىڭ بىلى يىللىرى ئىسمى نامەلۇم بىر ئىرانلىقنىڭ ئۇيغۇرلار يۇرتىدىن پىلە قۇرۇشنىڭ ئۇرۇقىنى ئوغرىلاپ مەخپىي ھالدا شەرقىي روماغا يەتكۈزۈپ بېرىپ يىپەك ئىشلەپچىقىرىشىدا ھۆكۈم سۈرگەن نەچچە مىڭ يىللىق سىرنىڭ ئىشلىكىنى ئېچىپ تاشلىغان. شۇ ئىرانلىق پىلە قۇرۇشنىڭ ئۇرۇقىنى شەرقىي روماغا يەتكۈزۈپ بېرىشتىن بۇرۇن شەرقىي روما ئېمپىراتۇرى ئۇلۇغ پوستىئان مىلادىنىڭ بىلىدىن بىلىدىن بىلىغىچە ئېمپىراتۇر بولغان. بىلەن شۇ مەسىلە توغرىسىدا سۆزلەشكەن پوستىئان تەگەر ئىرانلىق راھىپ پىلە قۇرۇشنىڭ ئۇرۇقىنى سىرىسلەر ئېلىدىن ئوغرىلاپ ئېلىپ كېلىدىغان بولسا ئۇنىڭغا ناھايىتى قىممەت باھالىق ئىشنام مۇكاپات بېرىدىغان بولغان.

ئېھتىمال ئىرانلىق راھىپ خىرىستىئان مۇرىدى بولغانلىقى پوستىئاندىن ئالىدىغان قىممەت باھالىق ئىشنامغا قىزىققانلىقى ئۈچۈن سىرىسلەر ئېلىدىن پىلە قۇرۇشنىڭ ئۇرۇقىنى ئوغرىلاپ شەرقىي روماغا يەتكۈزۈپ بەرگەن. مانا مۇشۇ ۋەقەدىن تەخمىنەن بىل بۇرۇن مىلادىنىڭ بىلى يىلى غەربنىڭ سۈزۈك رەڭلىك شىشە ياساشىكى مەخپىي سىرىنى ئاق ھون سودىگەرلىرى ئۇلۇغ ياۋچىلار جۇڭگوغا يىلدۈرۈپ قويغان. ئۇنىڭدىن بۇرۇن خەنزۇلار رەڭلىك شىشە ياساشنى بىلمەيتتى. ئۇلار رەڭلىك شىشەنى ناھايىتى يۇقىرى باھادا غەربتىن سۈرىيىدىن سېتىپ ئېلىشقا مەجبۇر ئىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن خەنزۇلار ئۆزۈندىن بېرى رەڭلىك شىشە ياساشنىڭ سىرىنى غەربتىن بىلىپ ئېلىشقا ئۇرۇنۇپ كەلگەنىدى. بۇنداق ئۇرۇش مىلادىنىڭ بىلى يىلى ياۋچىلارنىڭ ياردىمى بىلەن ئەمەلگە ئاشتى.

بۇ ئىشقا مۇناسىۋەتلىك تارىخى پاكىتلار مۇنداق: شىمالى سۇلالىلەر تارىخىدىكى خاتىرىگە ئاساسلانغاندا شىمالى ۋېي خانلىقى مىلادىنىڭ بىلى يىلىدىن بىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەننىڭ خانى تۇبائۇنىڭ ۋاقتىدا

قەدىمكى ئەنئەنىۋى مىللى مەدەنىيىتى ئاساسىدا شانلىق بۈكسەك مەدەنىيەت يارىتىشىدا ئالتۇن كۆۋرۈكلۈك رول ئوينىغان بولۇپمۇ بۇ ئۇلۇغ تارىخىي مۇجىزىدە ئوتتۇرا ئاسىيا خەلقىنى ئاساسىي ئۆگىتىش ۋە تونۇشتۇرۇش جەھەتتە رولىنى ئوينىغان.

ئوتتۇرا ئاسىيا خەلقىنى ئۆز تارىخىنىڭ ئۇزاق داۋام قىلغان قەدىمكى باسقۇچلىرىدا ئىران ئەھمانلار سۇلالىسى مىلادىدىن ۱۰۰۰ يىل بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىدىن ۳۳۰ يىل بۇرۇنقى چاغىچە ھۆكۈم سۈرگەن گىرىك باكتىرىيە پادىشاھلىقى مىلادىدىن ۳۳۰ يىل بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىدىن ۳۳۰ يىل بۇرۇنقى چاغىچە ھۆكۈم سۈرگەن ياۋچىلار دۆلىتى بولغان توخارىستان مىلادىدىن ۳۳۰ يىل بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىدىن ۳۳۰ يىل بۇرۇنقى چاغىچە ھۆكۈم سۈرگەن كوشات ئېمپىرىيىسى مىلادىدىن ۳۳۰ يىل بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىنىڭ ۳۳۰ يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن ئاق ھون ئېمپىرىيىسى مىلادىنىڭ ۳۳۰ يىلىدىن ۳۳۰ يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن قاتارلىق دۆلەتلەرنىڭ قەدىمكى چاغدىكى شانلىق مەدەنىيىتىنى يارىتىشىدا قاتناشقان بولسا تۈرك خانلىقى دەۋرىدىكى ۳۳۰ ۳۳۰ ۳۳۰ ناھايىتى بۈكسەك مەدەنىيەتنى ياراتقۇچىلار قاتارىدىن ئۈستۈن ئورۇن ئالغان ئىدى.